Yksityisomisteisten latauspisteiden verkosto sähköautoille harvaan asutulla maaseudulla

ETVA – Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen

Tuula Pihkala, projektipäällikkö
Veera Kinnunen, projektiassistentti
3/2023

MIKSEI MIKKELI

Etelä-Savon maakuntaliitto

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määräraha

Sisältö

1. Johdanto

2. Huomioitavaa yksityisomisteisten latauspisteiden verkoston muodostamisessa

3. Johtopäätöksiä

MIKSEI MIKKELI

Johdanto

- Etelä-Savossa on noin 47 000 vapaa-ajanasuntoa. Käyttäjiä on keskimäärin 4,7 hlö/vapaa-ajanasunto (Mökkibarometri 2021).
- Mökkimatkat muodostavat kolmanneksen vapaa-ajan asumisen hiilijalanjäljestä.
  - ETVA-hankkeessa tehdyn kyselyn (11/2022) mukaan Etelä-Savon vapaa-ajanasukkaat tekevät mökille noin 20 matkaa vuodessa.
  - Etelä-Savon vapaa-ajanasukkaiden lähtöpaikkojen TOP3 on Helsinki, Espoo ja Vantaa. Heidän keskimääräinen mökkimatkansa on pidempi (167 km) kuin valtakunnassa keskimäärin (92 km).
- Mökkimatkoista aiheutuvien tieliikenteen päästöjen vähentämiseksi tarvitaan monipuolista keinovalikoimaa.
    - Vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivat autot ovat merkittävässä asemassa ilmastoviisaamman liikkumisen tulevaisuudessa.
    - Kotilatauksella sekä hitaammalla mökki- ja määränpäälatauksella on julkisen suurteholatauksen rinnalla tärkeä rooli hybridi- ja täyssähköautojen hyvän käytettävyyden kannalta.

→ Yksityisiä latauspisteitä alkaa olla yhä enemmän, ja niiden saaminen laajemman käyttäjäjoukon ulottuville voisi olla yksi mahdollisuus lisätä vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien autojen käyttämistä.

MIKSEI MIKKELI

Autoilun luonne muuttuu

- ETVA-hankkeessa toteutetun mökkimatkakyselyn (11/2022, n = 833) mukaan 10 % vapaa-ajanasukkaista ei aja polttomoottoriautolla, 14 % on vaihtamassa lähivuosina tai on jo tilannut sähkö- tai kaasuauton ja 24 % on vaihtamassa sähkö- tai kaasuautoon tulevaisuudessa muttei lähivuosina. 25 % vastaajista ei osannut vielä kertoa autonvaihtosuunnitelmistaan.
- Tällä hetkellä hybridi- tai täyssähköautolla mökkimatkansa kulkevien vastauksista nousi esiin:
    - 40 % sähköautolla kulkevista kokee nykyiset latausmahdollisuudet riittäviksi.
    - Sähköautoja ladataan vapaa-ajanasunnolla (51 %), mökkimatkan varrella (21 %), julkisessa latauspisteessä lähitaajamassa (12 %) sekä muualla (17 %).
    - **Kiinnostus yksityisomisteiseen latausverkostoon:**
        - 17 % olisi kiinnostunut jakamaan vapaa-ajanasuntonsa latauspistettä maksua vastaan.
        - 40 % olisi kiinnostunut lataamaan sähköautoaan naapurin latauspisteellä maksua vastaan.

MIKSEI MIKKELI

Miten Etelä-Savon tieverkolle saataisiin vapaa-ajan asumista ajatellen tarpeeksi kattava latausinfra?

- Julkisten latauspisteiden määrä on kasvanut valtakunnallisesti nopeaa tahtia, erityisesti suuritehoisten latauspisteiden osalta. Latausinfra laajentuu erityisesti taajamakeskuksissa.
- Latausinfra myös harvaan asutuilla alueilla tukisi merkittävästi sähköautojen käyttöä vapaa-ajan asumisen näkökulmasta.
- **Jakamistalouteen perustuvan yksityisomisteisen latausverkoston** muodostaminen toisi harvaan asutulle maaseudulle mahdollisuuksia lisätä vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivien autojen käyttöä ja siten osaltaan varmistaa vapaa-ajan asumisen tulevaisuutta.

→ Tässä selvityksessä pohditaan, miten voitaisiin toteuttaa "pieni paikallinen jakeluverkosto" eli yksityisomisteisten latauspisteiden verkosto sähköautoille harvaan asutulla maaseudulla palvelemaan sekä vapaa-ajanasukkaita että vakituisia asukkaita.

MIKSEI MIKKELI

Huomioitavaa yksityisomisteisten latauspisteiden verkoston muodostamisessa

MIKSEI MIKKELI

Uutta yhteisöllisyyttä: jakamistalous

- **Yksityisen latauspisteen antaminen muiden käyttöön maksua vastaan jakamistalouden periaatteilla**
  - Saadaan latauspisteresurssit tehokkaampaan käyttöön. Samalla voi latausmaksuilla kuolettaa latauspisteen hankintamenoa.
  - Helpotetaan tilannetta harvaan asutulla maaseudulla, jossa julkisten latauspisteiden verkosto on harva. Näin edistetään sähköautojen latausmahdollisuuksien saavutettavuutta.
  - Esim. naapureiden kesken jaettavan latausmahdollisuuden ympärille voi kehittyä yhteisö ja syntyä yhteisöllisyyden kokemusta.
  - Latausmahdollisuuteen kytkettävän ansaintamallin kautta tähän liittyy myös alustataloutta, jos latausmahdollisuus laitetaan tarjolle esim. sovellusalustan kautta.
  - **Latauspisteen omistaja päättää itse, kenelle hän haluaa latausmahdollisuutta jakaa.**

Jakamistalouden lähikäsitteet. Kuva: Ronja Pölkki, XAMK.

Jakamistalouden benchmarkkauksessa havaittua

- Etelä-Suomessa toimii jo sähköautojen latausalusta VIRTA. Lisäksi heillä on toimintaa Ruotsissa, Saksassa, Isossa-Britanniassa ja Ranskassa.
  - Tarjoaa kotitalouksille mahdollisuutta jakaa yksityistä latauspistettä muiden sähköautoilijoiden kanssa https://www.virta.global/fi/kotilataus
    - Latauspisteen omistaja päättää itse, kuka hänen latauspistettään saa käyttää: kaverit, naapurit vai peräti kaikki sähköautoilijat.
    - Latauspisteen omistaja määrittelee itse hinnan lataukselle.
- Kaikki sähköauton lataajat etsivät latauspisteitä puhelimella. Kannattaa siis hankkia oma sovellus tai kytkeytyä johonkin jo olemassa olevaan sovellukseen, jos haluaa jakaa latauspistettään muiden käyttöön.
    - Sovelluksen käyttäminen helpottaa palvelun saavutettavuutta ja löydettävyyttä.
    - Sovelluksesta näkee, jos latauspiste on pois käytöstä tai varattu tai jos latauspisteen omistaja on blokannut tietyt aikaikkunat esimerkiksi omaan käyttöönsä.
- Tunnistautuminen tai rekisteröityminen kannattaa ottaa käyttöön. Turvallisuuden lisäämiseksi monet alustat vaativat käyttäjiltä tunnistautumista esimerkiksi pankkitunnuksilla.
- Maksaminen kannattaa toteuttaa verkkomaksuna. Siihen on tarjolla monia vaihtoehtoja, esimerkiksi PayPal, Stripe-palvelu.

MIKSEI MIKKELI

Jakamistalous ja lainsäädäntö

- Lainsäädännöllisiä kysymyksiä ja haasteita liittyy mm. seuraaviin:
  - Ammattimaisen ja ei-ammattimaisen toiminnan rajanveto
  - Kilpailuoikeuden soveltaminen
  - Jakamistalouden palveluiden verotus
  - Säädösten selkiyttäminen
  - Kuluttajansuoja
  - Palvelun tarjoajan vastuu

- Jakamistalouden ajatellaan tyypillisesti olevan yhteisöllistä ja voittoa tavoittelematonta toimintaa, mutta osa jakamistaloudesta on liiketoimintaa. Missä kohtaa raja menisi, jos jakaa latauspistettään naapureiden kanssa tai kenelle tahansa?
- Uudet innovatiiviset toimintamallit ovat nykylainsäädännön kannalta haasteellisia. Lainsäädäntöä ollaan kehittämässä vastaamaan jakamis- ja alustatalouden nostamiin kysymyksiin.

Verotus

- Yksityisen latauspiteen jakaminen muille käyttäjille maksua vastaan on lyhytaikaista vuokraustoimintaa. Siitä saatavat tulot ovat verotettavaa pääomatuloa, josta on ilmoitettava joko Verohallinnon Omavero-palvelun kautta tai paperilomakkeella.
- Verohallinnon sivuilla on ohje jakamistalouden palveluiden verotuksesta https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/vuokratulot/mika-on-vuokratuloa/satunnaiset-vuokratulot-omaisuuden-vuokrauksesta/
- Kulut, jotka ovat suoraan aiheutuneet latauspisteen lyhytaikaisesta vuokrauksesta, voi vähentää verotuksessa.
- Verohallinto arvioi tapauskohtaisesti, onko latauspiste pääasiallisesti yksityiskäytössä (yksityishenkilön vertaisvuokrauksesta saama satunnainen vuokratulo) vai vuokrakäytössä (tulonhankkimistoiminta, ammattimainen toiminta). Tämä vaikuttaa mm. latauspisteen hankintamenon vähennysoikeuteen.
- Lisätietoja Verohallinnolta.

MIKSEI MIKKELI

Ansaintalogiikasta

- Yleisimmät ansaintamallit jakamistalousyrityksillä ovat
  - *Palvelumaksu*: Yritys veloittaa tietyn prosenttiosuuden toteutuneesta kaupasta.
  - *Jäsenmaksu*: Veloitetaan esim. kuukausittain tai vuosittain palvelun käyttömäärästä huolimatta. Maksu voi perustua myös käytön useuteen tai käytettyyn määrään.
  - *Freemium-ansaintamalli*: Yritys tarjoaa peruspalvelun tai alustan käytön ilmaiseksi, mutta asiakkaat maksavat lisäeduista tai -ominaisuuksista.

- Yksityisomisteisten latauspisteiden jakamisen ansaintamalli voisi olla **aika- tai kilowattituntiperusteinen** palvelumaksu
  - Jos tarjolla on esim. hidaslatausta, kWh-perusteinen veloitus voisi olla parempi ja käytännöllisempi hinnoittelutapa.
  - Latauspisteen omistaja voi hinnoitella veloituksen oman sähkösopimuksensa pohjalta, esim. oma sähkösopimushinta + 5 snt/kWh itselle.

”Pienen paikallisen latausverkoston” toteutus

- Yksityiset ihmiset, jotka omistavat sähköauton latauspisteen taajamien ulkopuolella, harvaan asutulla maaseudulla, voisivat jakaa latausmahdollisuutta muillekin, esimerkiksi kavereille, naapureille, kenelle vaan, ja ottaa siitä maksun.
- Tällainen latauspiste voisi olla esimerkiksi vapaa-ajanasunnolla tai vakituisesti asutulla kiinteistöllä, maatilalla, kylätalolla tms. Latauspiste voisi olla esimerkiksi kyläkohtainen, (mökki)naapuruston kesken hankittu ja jaettu, kyläyhdistyksen tai muun yhteisön järjestämä – mahdollisuuksia on paljon.
- Lähistöllä olevat vapaa-ajanasukkaat, paikalliset ja muut latausmahdollisuutta tarvitsevat saisivat sähköautonsa ladattua kätevästi, lähellä, ilman että tarvitsee ajaa julkiselle latauspisteelle, joka voi sijaita hyvinkin kaukana.
- Latauspisteen omistaja saisi tästä lisätuloa. Käyttäjien kannalta lataamisen saatavuus paranisi. Parempi saatavuus toisi enemmän mahdollisuuksia käyttää vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivia autoja myös harvaan asutulla maaseudulla. Vapaa-ajan asumiseen liittyvän liikkumisen vastuullisuus lisääntyisi tätäkin kautta – tämä olisi yksi iso askel kohti kestävää vapaa-ajan asumista.

Sivujen 13 ja 14 kuvissa esitetään yksityisomisteisten latauspisteiden verkosto (”pieni paikallinen latausverkosto”) sekä sen vaikutukset vaihtoehtoisen energian saatavuuteen Etelä-Savossa.

MIKSEI MIKKELI

Yksityisomisteisten latauspisteiden verkosto harvaan asutulla seudulla

ETVA - Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen -hanke

VAPAA-AJANASUNTO

sähköauto, muttei omaa latauspistettä

YKSITYISOMISTEINEN LATAUSPISTE MÖKIN LÄHELLÄ

naapurilla on latauspiste, jota hän jakaa maksua vastaan jakamistalouteen perustuen

LÄHIN JULKINEN LATAUSPISTE

julkiset latauspisteet sijaitsevat usein kaupungeissa ja taajamissa

Mökiltä lyhyt ajomatka naapurin yksityisomisteiseen latauspisteeseen. Mökkeilijä voi vaikka kävellä latauksen ajaksi takaisin mökille.

Jos ajoaika lähimpään julkiseen latauspisteeseen on 30-45 min, ei se ole todellinen ja käytännöllinen vaihtoehto.

LAITURILLA®
Etelä-Savo – paras mökkiseutu

MIKSEI MIKKELI

Visio: tältä se voisi näyttää, jos julkisten latauspisteiden verkostoa täydentäisivät yksityisomisteiset….

Yksityisomisteiset + julkiset latauspisteet = hyvä vaihtoehtoisen energian saatavuus Etelä-Savon mökkikunnissa

- Sähköauton yksityisomisteinen latauspiste
- Sähköauton latauspisteitä yli 100 kpl
- Sähköauton latauspisteitä 21–50 kpl
- Sähköauton latauspisteitä 10–20 kpl
- Sähköauton latauspisteitä alle 10 kpl
- Kaasuauton tankkauspiste

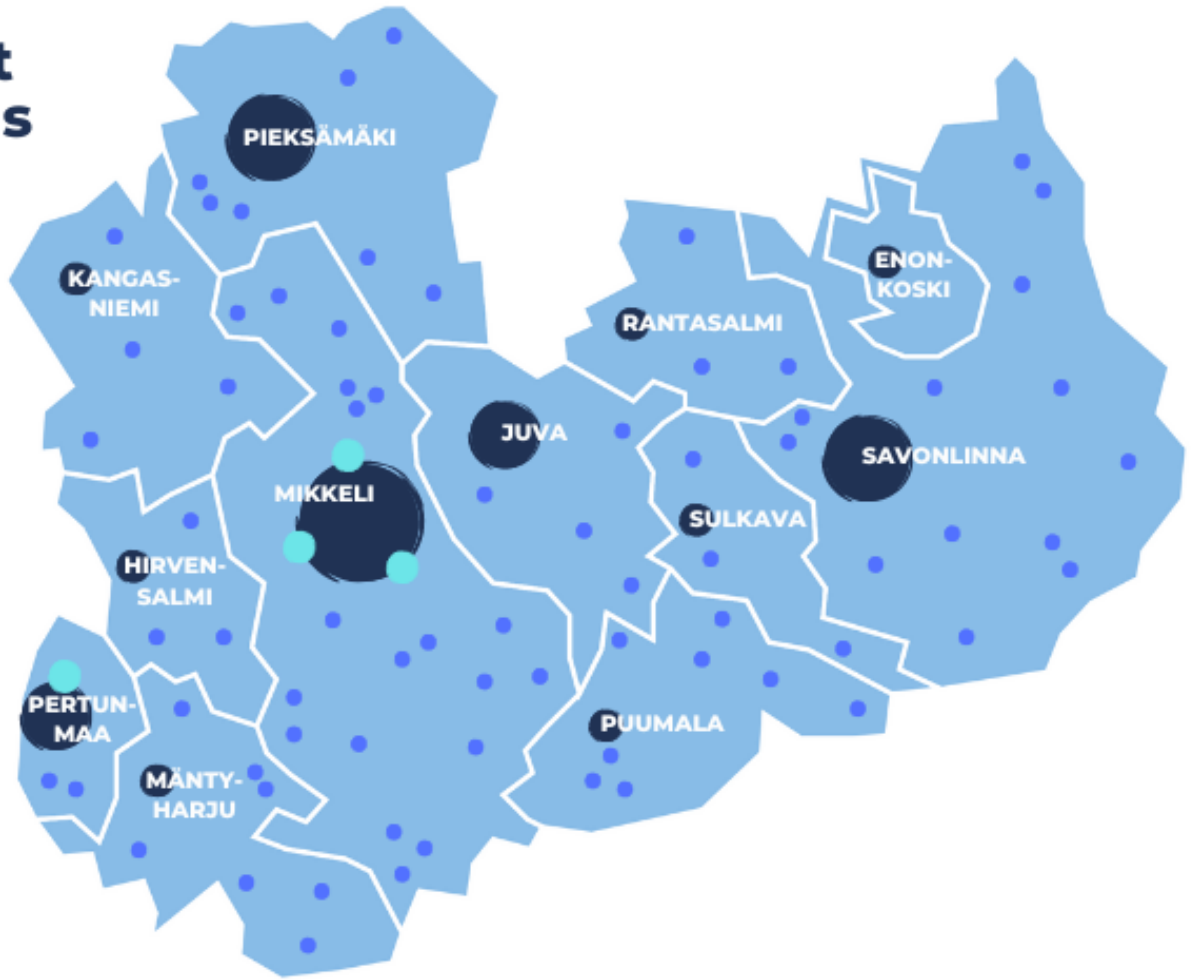

Lähteet: ABC-lataus, Charge Finder, Gasum, K-Lataus, Latauskartta.fi ja Lumme Energia

MIKSEI MIKKELI

Johtopäätöksiä

MIKSEI MIKKELI

Johtopäätöksiä 1/2

- Yksityisten latauspisteiden verkostosta hyötyisivät vapaa-ajanasukkaat, paikalliset ihmiset sekä myös muut kulkijat. Se voisi tuoda lisätuloa latauspisteiden omistajille.
- Vapaa-ajanasukkailla ja paikallisilla ihmisillä olisi mahdollisuus olla mukana vihreässä siirtymässä.
- Hyvä vaihtoehtoisen energian saatavuus hälventäisi kestävään liikkumiseen liittyvää hankaluusharhaa.
- ”Pieni paikallinen latausverkosto” lisäisi yhteisöllisyyttä. Ennen kohdattiin huoltoasemalla, nyt latauspisteen ympärille voisi muodostua yhteisöllistä toimintaa.
- ”Pieni paikallinen latausverkosto” auttaisi osaltaan valmistautumaan autoilun muutokseen, joka on vääjäämättä tulossa, ja varmistamaan, että harvaan asuttu maaseutukin pystyy olemaan mukana muutoksessa.
- Yksityisten latauspisteiden verkosto yhdistettynä julkiseen latausverkostoon lisäisi myös alueen matkailullista vetovoimaa. Esimerkiksi kansainväliset matkailijat edellyttävät matkakohteilta yhä enemmän vastuullisuutta.
- Hyvä vaihtoehtoisen energian saatavuus vahvistaisi Etelä-Savon imagoa vihreän siirtymän toteuttajana.

MIKSEI MIKKELI

Johtopäätöksiä 2/2

- Vapaa-ajan asuminen on hyvin henkilöautoriippuvaista. Yksityisten latauspisteiden verkosto on yksi keino varmistaa mökkeilyn tulevaisuutta Etelä-Savossa, jossa julkisen liikenteen tarjonta ei ole vahvaa ja mökkeily ei helposti onnistu ilman autoa.
- Tämä olisi yksi tapa parantaa liikennesähkön saatavuutta Etelä-Savossa. Yli puolet maakunnan vapaa-ajanasukkaista tulee Etelä-Suomesta, jossa ajoneuvokanta sähköistyy yhä nopeammin. Meidän täytyy pystyä vastaamaan vapaa-ajanasukkaidemme tarpeisiin ladata autonsa. Jos latausmahdollisuudet koetaan liian vähäisiksi tai hankaliksi, mökkeily saattaa vähentyä tai pahimmassa tapauksessa loppua kokonaan.
- Viestinnällä on suuri merkitys siinä, miten ”pieniin paikallisiin latausverkostoihin” saadaan mukaan tarpeeksi yksityisomisteisia latauspisteitä ja niiden käyttäjiä.
- Yksityisten latauspisteiden verkosto yhdistettynä julkisten latauspisteiden verkostoon edistäisi kestävää liikkumista sekä vahvistaisi Etelä-Savon asemaa kestävän vapaa-ajan asumisen edelläkävijänä. Tämä voisi olla vetovoimatekijä myös uudelle mökkeilijäsukupolvelle, kun he harkitsevat, missä ja miten mökkeilisivät.

- ***Toteutettaisiinko Etelä-Savossa kokeilu tai perustettaisiinko testiryhmä esimerkiksi mökkikaudella 2024?***

MIKSEI MIKKELI

Lähteet

- Jakamistalouteen liittyvien kysymysten vaihtoehtoisia ratkaisutapoja. Jakamistaloustyöryhmä loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2019:31.
- Mökkibarometri 2021. Voutilainen, Olli; Korhonen, Kirsi; Ovaska, Ulla; Vihinen, Hilkka. Luonnonvarakeskus, 2021.
- Mökkimatkakysely 11/2022. ETVA-hankkeessa marraskuussa 2022 toteutettu kysely. https://laiturilla.fi/raportit
- Pölkki, Ronja: Mikä ihmeen jakamistalous? Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Luovien alojen tutkimusyksikkö. https://next.xamk.fi/ammattitaidolla/mika-ihmeen-jakamistalous/?_ga=2.36179684.536485426.1680007954-139787286.1664800795 Luettu 28.3.2023
- Sähköautojen lataus https://www.lumme-energia.fi/sahkoauton-lataus#pillar-page-section--5
- Verohallinto https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/
- Virta.fi https://www.virta.global/fi/kotilataus

MIKSEI MIKKELI

Lisätietoja:
tuula.pihkala@mikseimikkeli.fi
veera.kinnunen@mikseimikkeli.fi

MIKSEI MIKKELI